

«Հաստատում են»

«Շիրակի Մ. Նալբանդյանի անվան
պետական համալսարան»

հիմնադրամի ղեկավար՝

Է. Սերոբյան

«08»

2026թ.

ԿԱՐԾԻՔ

ԱՌԱՋԱՏԱՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ

Վլադա Լևոնի Ավեդյանի «Ռեզումե»-ի ղեկավարության կողմից ներկայացված «ՌՕԼ-ի դասավանդման լեզվադիդակտիկ հիմք» թեմայով ԺԳ. 00. 02 «Դասավանդման և ուսուցման մեթոդիկա (ռուսաց լեզու)» մասնագիտությամբ մանկավարժական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսության մասին

Թեմայի արդիականությունը: Ներկայումս ռուսերենի որպես օտար լեզվի մասնագիտական կողմնորոշված դասավանդում իրականացման անհրաժեշտությունը անկասկած է: Համալսարանում ռուսերենը որպես օտար լեզու դասավանդելու գործընթացին մասնագիտական ուղղվածություն տալու անհրաժեշտության հետ կապված խնդիրները գիտնականների կողմից քննարկվել են 20-րդ դարի երկրորդ կեսից ի վեր և առանձնահատուկ նշանակություն են ձեռք բերել ներկայումս: Մասնագիտական տեքստերի վրա աշխատանքը հայ ուսանողներին ռուսաց լեզու դասավանդելու գործընթացի անբաժանելի մասն է կազմում: Թեմայի արդիականությունը պայմանավորված է ռազմական համալսարանի կուրսանտների մոտ օտար (ռուսերեն) լեզվով արդյունավետ հաղորդակցման հմտությունների և կարողությունների զարգացման անհրաժեշտությամբ՝ իրենց մասնագիտական գործունեության շրջանակներում:

Ապագա սպաների համար ռուսաց լեզվի իմացությունը կարևոր է, քանի որ զինված ուժերի տարբեր բնույթի կազմակերպչական, սպառազինությանը և

մարտավարությանը վերաբերյալ ընդհանուր ռազմական և ռազմաքաղաքական հիմնական տեղեկատվությունը հիմնականում տրվում է ռուսերենով: Դա ենթադրում է ոչ միայն լեզվի բառապաշարային և քերականական կառուցվածքի տիրապետում, այլև ռազմական բառապաշարի առանձնահատկությունների ըմբռնում՝ որպես բանավոր խոսքի վարժանքի տեսակ: Այս առումով, թեմայի արդիականությունը բավականին հստակորեն հիմնավորված է ատենախոսության ներածությունում: Հեղինակի կողմից ներկայացրած աշխատանքի հիմնավորումը վկայում է բարձրացված հարցերի կարևորության և առանձնահատկության վերաբերյալ խորը ընկալման մասին:

Ռուսերենի դասավանդման մեջ գիտական տեքստերի կարևորությունը բազմակողմանի է. մասնագիտացված տեքստերը համատեղում են ընդհանուր գիտական և մասնագիտացված, միջազգային և խիստ ռուսական տերմինաբանությունը. մասնագիտացված տեքստերը հնարավորություն են տալիս հասկանալու և սահմանելու տերմինները:

Ռուսերենը ուսումնասիրելիս գիտական տեքստի իմացությունը բազմանշանակ է՝ մասնագիտական տեքստերում համադրվում են ընդհանուր գիտական և նեղ մասնագիտական, միջազգային և ռուսական տերմինաբանությունը, մասնագիտական տեքստը հնարավորություն է ընձեռում հասկանալու և սահմանելու տերմինները: Մասնագիտական գիտական տեքստը հնարավորություն է տալիս ներդաշնակորեն համատեղել վարժությունները ուսումնական գործընթացում՝ գարգացնելու ռուսաց լեզվի նորմերին տիրապետելու և գիտական տեքստի հետ աշխատելու հմտությունները: Այսպիսով, հենց տեքստի հետ աշխատանքը հանդիսանում է կուրսանտների ուսուցանման քաղաքիչ մաս 1-ից 3-րդ կուրսերում ռուսաց լեզուն որպես օտար լեզու ուսումնասիրելիս:

Ուսումնասիրության ընթացքում ստացված արդյունքների և եզրակացությունների ճշգրտությունը, հուսալիությունը և վավերականությունը ապահովվում է ռուսերենը որպես օտար լեզու դասավանդելու գործընթացի ժամանակակից տեսական մեթոդաբանական մոտեցումների հենքերով՝ հաշվի առնելով հայ ուսանողներին ռուսերենը դասավանդելու առանձնահատկությունները: Հուսալիությունն ապահովվում է նաև ուսանողների ռուսաց լեզուն սովորելու

Ճանաչողական հետաքրքրության ակտիվացման համար պայմանների ստեղծմամբ, ինչպես նաև ժամանակակից մոտեցումների հիման վրա մշակված մեթոդների և տեխնոլոգիաների գործնական կիրառելիությամբ՝ կառուցվածքային և ֆունկցիոնալ, ճանաչողական և տեսողական, կարողությունների վրա հիմնված, համատեքստային և այլն: Ուսումնասիրության արդյունքները կասկած չեն հարուցում. դրանք հիմնավորվում են համապատասխան արդյունքներով և մասնակիցների մեծ թվով (ՀՀ ՊՆ մարշալ Արմենակ Խանփեռյանցի անվան ռազմաօդային ինստիտուտի ավիացիոն ֆակուլտետի 180 կուրսանտ):

Հետազոտության արդյունքների հուսալիությունը որոշվում է առաջարկվող դրույթների փորձարարական վավերականությամբ՝ հայկական համալսարանի ուսանողների ռուսաց լեզվի նկատմամբ ճանաչողական հետաքրքրությունը ակտիվացնելու անհրաժեշտության, այդ դրույթների իրականացման և փորձարարական աշխատանքի միջոցով՝ հաշվի առնելով հետազոտական վարկածի նպատակը, խնդիրները և հիմնական դրույթները, ինչպես նաև փորձի արդյունքները: Գիտական դրույթները, եզրակացությունները և առաջարկությունները հիմնված են ընդհանուր գիտական և մասնավոր հետազոտական մեթոդների կիրառման վրա: Վ.Լ. Ավեդյանը լիովին ուսումնասիրել և համոզիչ կերպով հիմնավորել է պաշտպանության համար առաջ քաշված դրույթները: Հեղինակի հայեցակարգային դիրքորոշումը մանրակրկիտ հիմնավորված է տեսական և կիրառական գլուխներում:

Ատենախոսության կառուցվածքը և բովանդակությունը: Ատենախոսությունը բաղկացած է Ներածությունից, երեք գլուխներից, Եզրակացությունից, օգտագործված գրականության ցանկից (228 վերնագիր) և հավելվածից: Ատենախոսության կառուցվածքը որոշվում է նպատակով, խնդիրներով, գիտական նորությամբ և հեղինակի գործնական հետազոտություններով: Ատենախոսության տեսական և մեթոդաբանական դրույթները հիմնված են ռուս և միջազգային գիտնականների հիմնարար կիրառական աշխատանքների ուսումնասիրության վրա:

Առաջին գլխում հեղինակը ռուսերենի, որպես օտար լեզվի, քերականական որոշ դրույթների խորը վերլուծություն է կատարել, մասնավորապես՝ բառակապակցությունների տիպաբանությունը՝ դրանց կապի տեսակներով, տեղափոխման և միջամտության գոտում ներառված քերականական

կառուցվածքները: Ռուսերենի՝ որպես օտար լեզվի և դրա քերականական կառուցվածքի լեզվական նկարագրությունը նպատակ ունի բացահայտել լեզվի կառուցվածքային և իմաստային առանձնահատկությունները և դրանց գործունեության կանոնները՝ ինչպես հաղորդակցման, այնպես էլ ոչ ռուսախոս ուսանողների կողմից ռուսաց լեզվի յուրացման նպատակներով: Հեղինակը հաստատել է այն դիրքորոշումը, որ այս ոլորտում հաճախականության բառակապակցությունների կառուցվածքային սխեմաները հանդիսանում են կառուցվածքային և իմաստային փոխակերպումների (մոդիֆիկացիաների) կանոնավոր իրականացումներ, որոնք կապված են նախադասության մեջ օժանդակ բնույթի լրացուցիչ բաղադրիչների կիրառման/չկիրառման հետ:

Տեսական գլխին ծանոթանալը թույլ տվեց մեզ ևս մեկ շատ կարևոր եզրակացություն անել ատենախոսի գիտական ինքնուրույնության և վերլուծական ունակությունների վերաբերյալ: Եվ, չնայած առաջին գլխի ավանդական «հանձնարարականին» լինել ավելի տեսական և վերացական, հեղինակը հստակ, տրամաբանորեն և տեսողականորեն է ներկայացնում նյութը՝ այն պատկերազարդելով սխեմաներով և աղյուսակներով, որոնք զգալի հեշտացնում են քննարկվող խնդրի էության և ատենախոսությունում ներկայացված եզրակացությունների ըմբռնումը: Կարևոր է հաշվի առնել, որ քերականական կառուցվածքների վրա աշխատանքը, որին հեղինակը նվիրում է ամբողջ առաջին գլուխը, ինքնանպատակ չէ, այլ ծառայում է որպես մասնագիտության մեջ խոսքի հմտությունների հաջող տիրապետման հիմք:

Երկրորդ գլուխում ատենախոսը ներկայացնում է ռազմական ավիացիայի վերաբերյալ տեքստերում գոյականների, ածականների, բայերի և տերմինաբանական արտահայտությունների վերլուծությունը: Հեղինակը բավականին հաջողված փորձ է կատարել բնութագրելու ռուսերենի ուսուցման բարդ գործընթացը, որը պայմանավորված է մի շարք գործոններով՝ ռազմական թեմաների համար անհրաժեշտ լայն և կոնկրետ բառապաշարային բազայով, ռուսերենի և հայերենի միջև էական տարբերությունների առկայությամբ, որոնք բարդացնում են տերմինների իմաստային ընկալումը, և կուրսանտների շրջանում ռուսերենի ռազմական բառապաշարի տարրական գիտելիքների բացակայությամբ: Ուսումնառության

ընթացքում այս դժվարությունները պահանջում են լեզվական «աջակցության» համակարգի ստեղծում ուղղված ռազմական բառապաշարի արդյունավետ յուրացմանը:

Երրորդ գլուխը նվիրված է ուսանողների մասնագիտական կողմնորոշման սկզբունքների ուսումնասիրությանը և նրանց մասնագիտական խոսքի կարողությունների զարգացմանը: Հեղինակը ներկայացնում է վարժությունների համակարգի նկարագրությունը և ռուսաց լեզվի դասերի ձևավորման օրինակներ՝ մասնագիտական ուղղվածությամբ: Հատկապես կցանկանայինք ընդգծել մեթոդաբանական առաջարկություններով ներկայացված դասերը, որոնք նպաստում են կրթական գործընթացի որակի բարելավմանը:

1. Տեքստի ներկայացում. միկրոտեքստը իր առաջադրանքով՝ ուսուցման սկզբնական փուլում կամ իմաստաբանական մեկնաբանությամբ տեքստը ուսուցման առաջադեմ փուլում:
2. Հուզական բովանդակությամբ ստորոգյալներով նախադասությունների կառուցվածքային և քերականական, իմաստաբանական և քերականական մոդելների լեզվական առանձնահատկությունների ձեռքբերման կազմակերպում:
3. Հատուկ թեմայի վերաբերյալ խոսքի նյութի յուրացման կազմակերպում:
4. Յուրացված նյութի վերահսկողության մեթոդներն ու կազմակերպումը:

Ատենախոսությունում առաջարկվող մեթոդաբանական քայլերի այս հաջորդականությունը ենթադրում է անցում ուսանողների լեզվական միջոցների տիրապետումից դեպի նրանց խոսքային հմտությունների և կարողությունների ձևավորումը, խոսքային գործունեության ընկալողական տեսակներից դեպի վերարտադրողական և արտադրողական տեսակներ՝ սկսելով նախահաղորդակցական առաջադրանքներից, ապա անցնելով դեպի հաղորդակցականներին: Ատենախոսության հետազոտության շրջանակներում մշակված ուսումնական առաջադրանքների համակարգը հեղինակի կողմից օգտագործվել է գործնական ռուսաց լեզվի հիմնական դասընթացի ժամանակ՝ որպես դիդակտիկ նյութ, որը զարգացնում է ուսանողների հաղորդակցական կարողությունների լեզվական, խոսքային և սոցիալ-մշակութային բաղադրիչները: Բառապաշարային և քերականական նյութը կազմակերպված է ֆունկցիոնալ և

իմաստաբանական սկզբունքով՝ հաշվի առնելով թեմատիկ առանձնահատկությունները: Յուրաքանչյուր թեմայի համար առաջարկվում են որոշակի իմաստներ արտահայտող նվազագույն բառապաշարային և քերականական նյութեր՝ առարկայական, ժամանակային, տարածական, հատկանշական և այլ իմաստներ արտահայտելու եղանակներ: Այս դասագիրքը ներկայացնում է ռազմական թեմային բնորոշ առանձին քերականական ձևեր: Դասագրքում մշակված են տարբեր տեսակի առաջադրանքներ՝ սկսած հասարակ և իրավիճակային վարժություններից, մինչև ստեղծագործական, որոնք անկասկած նախատեսված են ուսանողների մոտ իրենց ոլորտում ինքնաբուխ խոսքի զարգացմանը նպաստելու համար:

Գնահատելով Վլադա Լևոնի Ավեդյանի ատենախոսությունը՝ նշենք, որ նրա աշխատանքը հիմնված է մեծ ծավալի գիտական գրականության վրա (օգտագործված գրականության 228 աղբյուր), ատենախոսության կառուցվածքը հստակ է և համապատասխանում է ուսումնասիրության հայտարարված նպատակին և ձևակերպված խնդիրներին, դատողություններն ու եզրակացությունները տրամաբանական են և հիմնավորված:

«Ռազմաօդային ոլորտի տեքստերի գործառութային-տիպաբանական վերլուծությունը՝ որպես մասնագիտորեն կողմնորոշված ՌՕԼ-ի դասավանդման լեզվադիդակտիկ հիմք» թեմայով ատենախոսության վերլուծությունը, ընդհանուր առմամբ, թույլ է տալիս եզրակացնել, որ աշխատանքն ունի տեսական եզրակացությունների բավականին լուրջ գիտական հիմնավորում, հեղինակի կողմից մշակված շարադրանքի խիստ գիտական տրամաբանության պահպանում, գիտական դրույթների և եզրակացությունների բարձր աստիճանի վավերականություն: Ատենախոսությունը գրված է լավ գիտական լեզվով, գրագետ և տրամաբանորեն: Աշխատանքի ձևավորումը համապատասխանում է ատանախոսական հետազոտություններին ներկայացվող բոլոր պահանջներին:

Աշխատանքի արդյունքների կիրառական նշանակությունը և արժեքը գիտության և պրակտիկայի համար: Աշխատանքի արդյունքներն ունեն բարձր կիրառական արժեք: Հեղինակի հետազոտության արդյունքները, միասին վերցրած, թույլ են տալիս եզրակացնել, որ Վ.Լ. Ավեդյանի ատենախոսությունը տալիս է բարձր

տեսական և գործնական արժեք ներկայացնող արդյունքներ: Ատենախոսության նյութերը զգալի ներդրում են հանդիսանում մանկավարժական և լեզվական կրթության հետագա զարգացման, ինչպես նաև ռուսերենը որպես օտար լեզու դասավանդելու մեթոդաբանության մեջ:

Ատենախոսության հիմնական արդյունքների գիտական հրատարակության հաստատումը: Աշխատանքի հիմնական գիտական արդյունքները բավականաչափ մանրամասնորեն բացահայտվում են հրատարակված հոդվածներում և կարող են օգտագործվել գիտական և գործնական նպատակներով: Ատենախոսության թեման և բովանդակությունը լիովին համապատասխանում են գիտական մասնագիտության անձնագրին ԺԳ.00.02 «Դասավանդման և ուսուցման մեթոդիկա (ռուսաց լեզու)»: Վ. Լ. Ավեդյանը, հետազոտության թեմայով, 11 գիտական հոդվածի հեղինակ է: Ատենախոսության հիմնական դրույթները հաստատվել են ուսումնասիրվող թեմայի վերաբերյալ գիտական և գործնական կոնֆերանսներում փորձարկումների միջոցով:

Նկատառումներ աշխատանքի վերաբերյալ: Վ.Լ.Ավեդյանի ատենախոսության վերաբերյալ նկատառումներ չկան, այսինքն՝ սկզբունքային անհամաձայնություն, աշխատանքի անկատարելություն, սխալ հաշվարկներ կամ էական վրիպումներ չեն նկատվել, սակայն ցանկալի կլիներ ուշադրություն դարձնել հետևյալ հարցադրումներին.

1. Հաշվի առնելով համալսարան ընդունվող առաջին կուրսի ուսանողների շրջանում ռուսաց լեզվի իմացության տարբեր մակարդակները՝ արդյո՞ք տրամադրվում է տարբերակված ուսուցում և ի՞նչ ձևերով: Անհրաժեշտ է համարո՞ւմ արդյոք հեղինակը հաշվի առնել նախապատմական գիտելիքների առկայությունը/բացակայությունը (այսինքն՝ «ազգային և մշակութային իմաստաբանություն» ունեցող բառապաշարը), և ինչպե՞ս:
2. Կցանկանայինք տեսնել ուսանողների բանավոր և գրավոր խոսքում տեղի ունեցող ինտերֆերենցիայի և տրանսպոզիցիայի հետևանքով առաջացած սխալների ցանկը, ինչպես նաև դրանք ուղղելու վարժությունները:
3. Երրորդ գլխի բովանդակության, օգտագործված գրականության և հավելվածի մեջ (սկսած 102-րդ էջից) կան ձևաչափման տեխնիկական թերություններ: Աշխատանքը

պարունակում է նաև որոշ կետադրական վրիպակներ (էջ 11, 13, 15, 26, 34, 44, 59, 118 և այլն):

Արտահայտված նկատառումներն ու հարցադրումները ոչ մի կերպ չեն նվազեցնում Վ.Լ. Ավեդյանի ատենախոսության ընդհանուր դրական տպավորությունը և չեն կարող ազդել դրա բարձր գիտական և որակական գնահատականի վրա:

Եզրակացություն: Ատենախոսությունը կատարված է բարձր գիտական մակարդակով, ունի գիտական նորոյթ, տեսական նշանակություն և գործնական արժեք: Աշխատանքի կառուցվածքը տրամաբանական է և լիովին արտացոլում է հետազոտության ամբողջ գործընթացը: Եզրակացությունները գիտականորեն հիմնավորված են փորձարարական աշխատանքի միջոցով: Ատենախոսության լեզուն, ոճը և ներկայացված տեքստի ձևաչափը համապատասխանում են գիտական աշխատանք ներկայացնելու բոլոր չափանիշներին: Վերոնշյալը հիմք է տալիս ենթադրելու, որ տվյալ ատենախոսությունը ինքնատիպ, ինքնուրույն, ավարտուն գիտական աշխատանք է: Հեղինակի սեղմագիրը և հրատարակումները լիովին արտացոլում են ատենախոսության բովանդակությունն ու կառուցվածքը:

Ատենախոսական հետազոտության նշանակությունը կայանում է նաև նրանում, որ հեղինակին հաջողվել է բացահայտել դասավանդման մեթոդների նոր ոլորտներ և տեսականորեն հիմնավորել ռազմական խոսքի դասավանդման անհրաժեշտությունը՝ օգտագործելով հատուկ ընտրված տեքստեր և առաջադրանքների համապատասխան համակարգ:

Ուսումնասիրության նորույթը և գիտական արդյունքները կասկած չեն հարուցում:

«Բազմաօղային ոլորտի տեքստերի գործառույթային-տիպաբանական վերլուծությունը՝ որպես մասնագիտորեն կողմնորոշված ՌՕԼ-ի դասավանդման լեզվադիդակտիկ հիմք» թեմայով ատենախոսական աշխատանքը համապատասխանում է ՀՀ ԲԿԳԿ-ի գիտական աստիճանների շնորհման կարգի պահանջներին, իսկ նրա հեղինակը՝ Վլադա Լևոնի Ավեդյանը, արժանի է իր հայցած ԺԳ.00.02 – «Դասավանդման և ուսուցման մեթոդիկա (ռուսաց լեզու)»

մասնագիտությամբ մանկավարժական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանին:

Կարծիքը քննարկվել և ընդունվել է 2026թ. ապրիլի 6-ի «Օտար լեզուներ և գրականություն» և «Մանկավարժություն» ամբիոնների համատեղ նիստում:

Նիստին մասնակցել են մ.գ.թ., դոցենտներ Վ. Սաֆյանը, Լ. Ղուկասյանը, Լ. Մաղենյանը, Օ. Հարոյանը, Թ. Մելիքյանը, Լ. Հակոբյանը, Ն. Ադամյանը, Ն. Գրիգորյանը, բ.գ.թ., դոցենտներ Ա. Գարեգինյանը, Ա. Հովհաննիսյանը և Կ. Սուրբհասյանը:

Օտար լեզուների և գրականության ամբիոնի վարիչ,

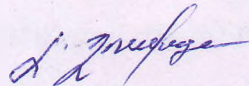
մ.գ.թ., դոցենտ

Վ. Սաֆյան

Մանկավարժության ամբիոնի վարիչ,

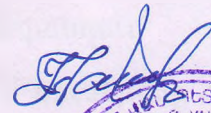
մ.գ.թ., դոցենտ

Լ. Ղուկասյան

Օտար լեզուների և գրականության ամբիոնի վարիչ Վ. Սաֆյանի և Մանկավարժության ամբիոնի վարիչ Լ. Ղուկասյանի ստորագրությունները հաստատում եմ:

ՇՊՀ-ի գիտական քարտուղար, կ.գ.թ., դոցենտ

Կ. Ղետրոսյան

06.04.2026թ.

